

zich ertoe: het essay, de enkele bladzijde over een probleem met dezelfde uitwerking als van een pamflet, het typeren van mensen en problemen in de volkstaal, de briefvorm soms fictief, soms een direkt ingezonden stuk dat direkte persoonlijke gevoelens kon ventileren. Bij hun inhoud werd bijna altijd gekozen voor de prozavorm: de direkt doelbewuste formulering. Een voordeel was bovendien dat het vluchtiger karakter van een tijdschrift, en dikwijls de anonimiteit van zijn auteur, een snel ingrijpen van een minder efficiënte overheid bemoeilijkte indien er onwelgevalliger zaken aan de orde werden gesteld.²⁰⁾

In tegenstelling tot de officiële bladen stonden in deze tijdschriften geen opsommingen van nieuwsfeiten. Voorbeelden van zulke populaire bladen waren de zogenaamde 'journaux' met voornamelijk boekrecensies, de 'spectatoriale' geschriften die een sterk moraliserend, didactisch karakter hadden en geschreven waren in een relatief eenvoudige stijl²¹⁾ en de uit de Merkuren ontstane populaire nieuwsbladen die op cynische, raillerende toon de meest uiteenlopende onderwerpen behandelden.

'Door de actualiteit van kwesties en berichtgeving treedt echter voor de moderne lezer een vervreemdingseffect op: alsof u na tweehonderd jaar de PC of de achterpagina van VN van nu leest ...'²²⁾

Ten slotte moeten nog enkele opmerkingen worden gemaakt over de krantenlezers in die tijd. Uit de aard en het ontstaan van de kranten kan men enigszins een beeld krijgen van het publiek waar ze voor bedoeld waren. Het publiek waar de bladen zich op richtten moet vooral gezocht worden onder de 'betere standen', vooral handelaren en kooplieden, maar ook bestuurders en leden van de intelligentsia²³⁾. Voor hen was het belangrijk op de hoogte te zijn en te blijven van nationale en internationale ontwikkelingen. Vooral de behoefte van handelaren aan nieuws was een zeer belangrijke stimulans voor het ontstaan van het krantenwezen. 'Besonders die Ausdehnung der Handelsgebiete machte die wirtschaftliche und politische Nachricht für lebenswichtige Entscheidungen notwendig²⁴⁾. Een oorlog kon handel betekenen voor de ene koopman en het afzien van activiteiten voor de andere.

In de loop van de 17de eeuw nam het publiek dat zich voor kranten interesseerde waarschijnlijk toe. De relatief hoge alfabetiseringsgraad en de toenemende welstand van grotere groepen mensen in de Republiek hebben ertoe bijgedragen dat kranten voor meer mensen bereikbaar werden. Men moet hierbij vooral denken aan handelaren, ambachtslieden en middenstanders²⁵⁾.

Door de concentratie van de krantenproductie en distributie in de steden had de plattelandsbevolking nauwelijks de mogelijkheid om een nieuwsblad te kopen en te lezen.